

ՀՏԴ 65(072):378,21

DOI: 10.54503/0321-1339-2024.125.2-28

ՄԳՂ, պրոֆեսոր, ՀՄՀԳԱ ակադեմիկոս Լ.Ա. Սահակյան,
Հ.Հ. Խաչատրյան, Խ.Ռ. Ավետիսյան

Մասնագիտական կրթության հիմնախնդիրները՝ որպես
ճանաչողության ժամանակակից տեսության ճգնաժամի
արտացոլում

(Ներկայացված է 7/IV 2025)

Բանալի բառեր. մասնագիտություն, քոլեջ, համալսարան, ուսանողներ, գործատուներ, գրադվածության ընկալում, կրթական հաջողություն, «կարծիքի եռանկյունի»:

Ուսումնասիրության առարկան Երևանի Մ.Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի դեղագիտության ֆակուլտետի առաջին և երկրորդ կուրսերի, ինչպես նաև քոլեջի ուսանողներն են:

Ուսումնասիրության նպատակն է բացահայտել ուսանողների ապագա մասնագիտության և աշխատանքային ուղու վերաբերյալ պատկերացումների ազդեցությունն իրենց կրթական և աշխատանքային գործունեության վրա, գնահատել այդ գաղափարների համապատասխանությունը ծնողների և գործատուների կարծիքներին, ինչպես նաև ուսումնասիրել գործատուների և ծնողների կարծիքը ուսանող երիտասարդների աշխատանքի հեռանկարների, հնարավորությունների և ակնկալվող խոչընդոտների մասին:

Խնդիրն անհամապատասխանությունն է երիտասարդների ցանկությունների, ապագա աշխատանքային գործունեության մասին պատկերացումների և մասնագիտության ընտրության միջև:

Մեթոդը: Հոդվածի էմպիրիկ հիմքը բուհի և միջին մասնագիտական կրթության ուսանողների սոցիոլոգիական հարցումների արդյունքներն են, զրույցը դասախոսների, ուսանողների և գործատուների հետ, քիմիական մնացորդային գիտելիքների և յուրացման մակարդակի:

կի ստուգման արդյունքները և դրանց վերլուծությունը: Վերլուծությունը հիմնված է Մ.Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի և քոլեջի դեղագիտության ֆակուլտետների ուսանողների զանգվածային հարցման արդյունքների և գործատուների հետ հարցազրույցների վրա (գործատուների կարծիքները երիտասարդ մասնագետների մասին և նրանց պահանջները):

Ուսանողների պատկերացումներն իրենց հետագա մասնագիտական և աշխատանքային գործունեության մասին դիտարկվում են նրանց ներկայիս կրթական կյանքի համատեքստում (կրթական հաջողությունների հասնելը, ուսման և աշխատանքի համատեղումը, կրթության և աշխատանքի հետագա հեռանկարները):

Կարևոր տարր է գործատուների ընկալումը քոլեջների և բուհերի շրջանավարտների մասնագիտական և աշխատանքային ոլորտում հաջողության չհասնելու գործոնների վերաբերյալ: Նրանց կարծիքով կրթական գործունեության և աշխատանքի միջև գոյություն ունի ոչ գծային կապ: Ավանդաբար բուհ կամ քոլեջ ավարտելու իրավիճակը դիտարկվում է բացառապես շրջանավարտների զբաղվածության խնդրի համատեքստում:

Այնուամենայնիվ, բազմաթիվ երիտասարդներ ստիպված են լինում միանգամից մի քանի ընտրություն կատարել՝ բնակության վայր, ընտանեկան և ամուսնական հարաբերություններ, կարիերայի ծրագրեր: Շրջանավարտների զբաղվածության խնդիրն ընկղմված է հարցերի, հակասությունների և դժվար որոշումների մեջ, որոնք բխում են կրթական դիպլոմի «բեռից»: Միննույն ժամանակ զբաղվածությունը մնում է քոլեջների և բուհերի շրջանավարտների հետկրթական կյանքի առանցքը, որը բնութագրվում է մասնագիտական աշխատանքային գործունեության գերակայությամբ: Այս իրավիճակում, բացի երիտասարդներից, ներգրավված են նաև նրանց ծնողներն ու գործատուները: Այս «եռանկյունում» յուրաքանչյուր օղակի ակնկալիքների և գաղափարների խաչմերուկը ստեղծում է հետկրթական կյանքի ռազմավարության շրջանակ՝ իդեալական ներդաշնակ, բայց իրականում հաճախ հակասական և խճանկարային:

Ժամանակակից կրթությունը բնութագրվում է մեծաքանակ տեղեկատվական բովանդակությամբ: Բնագիտական առարկաները լցված են մեծ քանակությամբ տեսական և փաստացի տեղեկություններով, որոնք աշակերտը պետք է սովորի: Այս առումով ուսուցիչները ստիպված են լինում օգտագործել հիմնականում վերարտադրողական մեթոդներ, քանի որ հաճախ ժամանակ չի լինում խնդրահարույց ուսուցում օգտագործելու համար: Արդյունքում, ինչպես նշում է Վ.Վ. Դավիդովը, վերջին տասնամյակներում մեր երկրում իրականացված հոգե-

բանական և մանկավարժական հետազոտությունները թույլ են տալիս եզրակացնել, որ կրթությունը չի ապահովում սովորողների պատշաճ զարգացումը [2]: Ուսուցիչներն այս իրավիճակից ելքը տեսնում են աշակերտների ճանաչողական կարողությունների զարգացման համար պայմաններ ստեղծելու մեջ: Այսպես, Եվրոպական մշակութային հիմնադրամի (Ամստերդամ) կողմից պատրաստված «21-րդ դարի կրթված մարդ» նախագծի առաջին կետում ասվում է, որ «ծրագրերի ընդլայնման և ուսուցման երկարացման ներկայիս միտումների փոխարեն» անհրաժեշտություն է անձի զարգացումը, ուսանողներին սովորեցնել ճանաչողության միջոցները, որոնք ներառում են նաև ստեղծագործելը:

Պատանի տարիքում ձևավորվում է որոշակի արժեքային համակարգ, որի հիման վրա ավագ դպրոցի պատանիները սկսում են այս կամ այն չափով գնահատել իրենց կյանքի հեռանկարները: Այդ արժեքային համակարգից է կախված, թե ինչ միջոցներ պետք է ընտրվեն ընդհանուր և մասնավոր նպատակներին ըստ էության հասնելու համար, որոնք ձևավորվում են՝ հաշվի առնելով նրանց հետագա ուսուցումը բուհում շարունակելու հնարավորությունը:

Կրթությունը պահպանողական և իներտ համակարգ է, հետևաբար՝ նույնիսկ ԽՍՀՄ փլուզումից հետո քիմիան և քիմիական կրթությունը, որոնք ծանր ֆինանսական կորուստներ կրեցին, շարունակեցին կատարել իրենց առջև դրված խնդիրները: Նույնիսկ 90-ականների մութ ու ցուրտ տարիներին երկու անգամ Հայաստանում անցկացվեց միջազգային Մենդելեևյան օլիմպիադան, որին մասնակցում էր 74 երկիր: Այնուամենայնիվ, Հայաստանի Հանրապետությունում սկսվեցին կրթության համակարգի բարեփոխումները, որոնց հիմնական նպատակը գլոբալացված աշխարհում նոր սերունդների մուտքի աջակցությունն է: Դրա համար, ըստ բարեփոխումների հեղինակների, կրթության բովանդակության կենտրոնական տեղը պետք է գրավեն հաղորդակցությունը, համակարգչային գիտությունը, օտար լեզուները և միջմշակութային դասընթացները: Ինչպես տեսնում ենք, բնական գիտությունների համար այս բարեփոխումներում տեղ չկա [4]:

Քիմիական կրթության և դեղագիտության ոլորտում առկա ճգնաժամի պատճառները բացահայտելու և դրանից դուրս գալու ուղիներ փնտրելու նպատակով որոշեցինք սոցիոլոգիական հարցումների, հարցազրույցների և զրույցների միջոցով գտնել հետևյալ հարցերի պատասխանները:

1. Ինչո՞ւ ուսանողները չեն ուզում սովորել դեղագիտական ֆակուլտետում և առաջին կուրսն ավարտելուց հետո փոխում են ֆակուլտետը:

2. Ինչո՞ւ դեղագիտական ֆակուլտետ են դիմում սակավաթիվ ուսանողներ:

3. Ինչո՞ւ նույնիսկ քոլեջի դեղագիտական ֆակուլտետում սովորել ցանկացող աշակերտները սակավաթիվ են:

Այս հարցերի պատասխանները ձևավորվեցին սովորողների սոցիոլոգիական հարցման պատասխանները, գործատուների, դասախոսների և ծնողների կարծիքները վերլուծության ենթարկելուց հետո: Նշված հարցերի պատասխաններում սովորողների մեծամասնությունը պատճառաբանել են. քիմիայի դասընթացը բավականին ծավալուն է և դժվարընկալելի առաջին կուրսի ուսանողների համար: Ի տարբերություն ընդհանուր բժշկության և ատամնաբուժական ֆակուլտետների, որտեղ քիմիան դասավանդվում է մեկ կիսամյակ [6], դեղագիտական ֆակուլտետում դասավանդվում է 4 կիսամյակ և տարբեր դասընթացներ (ընդհանուր և անօրգանական, օրգանական, հետերոցիկլեր, անալիտիկ, ֆիզիկական և կոլոիդային քիմիա):

ԵՊԲՀ դեղագիտական ֆակուլտետի առաջին և երկրորդ կուրսերում, ինչպես նաև քոլեջում «Քիմիա» առարկան դասավանդող դասախոսների կարծիքը ուսանողների մասին: Նրանք ցավով նշում են, որ առաջին կուրսի ուսանողները դպրոցից գալիս են քիմիայից հիմնականում անբավարար պատրաստվածություն ունենալով, հավանաբար դպրոցում քիմիային հատկացված ժամանակի զգալի կրճատման, ինչպես նաև պետական միասնական քննության ներդրման պատճառով: Սա հանգեցրել է նրան, որ դպրոցի շրջանավարտները չեն տիրապետում այս գիտության հիմունքներին, հիմնարար պատկերացում չունեն այս գիտության մասին: Բժշկական բուհերում քիմիայի ուսումնական ծրագրի կառուցվածքի առանձնահատկությունն այն գիտելիքների վրա հիմնված լինելն է, որը ուսանողները պետք է ձեռք բերեն դպրոցում սովորելիս: Այսպիսով, առաջին կուրսի բազմաթիվ ուսանողներ չեն կարող նույնիսկ ձևակերպել բնության ամենակարևոր հիմնարար օրենքները (Դ.Ի. Մենդելեևի պարբերական օրենքը, զանգվածի և էներգիայի պահպանման օրենքը), չգիտեն ինչպես լուծել ամենապարզ քիմիական խնդիրները, պատկերացում չունեն անօրգանական և օրգանական միացությունների հիմնական դասերի հետ կապված նյութերի քիմիական հատկությունների մասին: Այս գիտելիքներով և կլիպային մտածողության պատճառով նրանք դժվարությամբ են փորձում առանձին բառեր շարել՝ իրենց մտքերը հստակ արտահայտելու համար:

Գործատուների կարծիքը երիտասարդ մասնագետների մասին:

Վերջին տարիների ընթացքում ուսումնական հաստատությունների շրջանավարտների ընտրության դժվարին իրավիճակը սրվել էր վերլուծաբանների տագնապալի կանխատեսումներով կապված

COVID-սերնդի հետ: Համալսարանի և քոլեջի շրջանավարտները հայտնվել են ծայրահեղ խոցելի վիճակում: Համաճարակն առաջացրել է շուկայի կառուցվածքային վերափոխում՝ կապված բժշկական ապրանքների, դեղերի, հեռահար բժշկական ծառայությունների, արտադրության և վաճառքի ընդլայնման, առցանց կրթության զարգացման, սննդի և առաջին անհրաժեշտության ապրանքների առաքման ոլորտի հետ: Այս իրավիճակում հաղթել է երիտասարդության որոշակի հատված: Բայց ամենից շատ այն պահանջարկ է դարձել աշխատաշուկայի երկրորդական հատվածում, որն աճել է առաքիչների և վարորդների թափուր աշխատատեղերի, այսինքն՝ ցածր որակավորում ունեցող աշխատատեղերի պահանջարկի պատճառով [1]:

Ծնողների կարծիքը:

Այսօրվա երիտասարդները հիմնականում ինքնուրույն են որոշումներ կայացնում:

Չեն ուզում, որ իրենց երեխան դեղ վաճառող դառնա:

Չգիտեն, թե որտեղ են աշխատելու նորավարտ մասնագետները բուհը կամ քոլեջն ավարտելուց հետո:

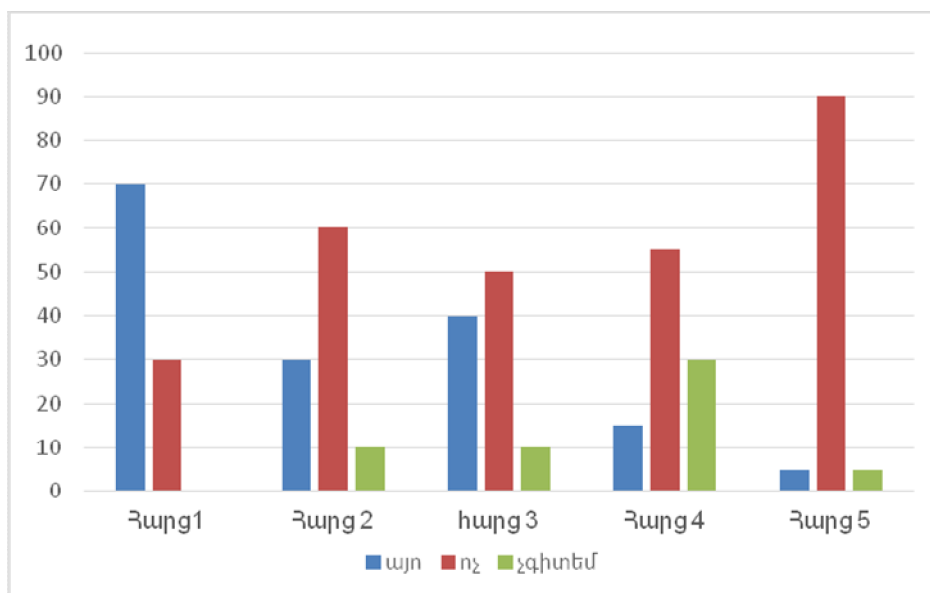
Հարցազրույցի նյութերում առանձնահատուկ տեղ են զբաղեցնում ծնողների պատկերացումները քոլեջներում ուսանողների կրթության մասին: Ահա այս հարցի վերաբերյալ ծնողների բնորոշ կարծիքը. երեխաները, ովքեր իններորդ դասարանից հետո գնում են քոլեջ, չեն հարցնում՝ ինչու են իրենց այնտեղ ուղարկել: Որպես կանոն, նրանց կարգավիճակը փոխվում է: Նրանց հետ սկսում են այլ կերպ շփվել: Քոլեջում ավելի շատ անձնական պատասխանատվություն կա, քանի որ ոչ ոք այլևս չի ծաղրում նրանց: Այնտեղ ուսումնական ծրագիրն ավելի հեշտ է, քան դպրոցում: Միանգամից աճում է նրանց ինքնավստահությունը, և նրանք հասկանում են, որ շուտով կարող են աշխատանքի անցնել: Դա հնարավորություն կտա լինելու ավելի անկախ, ապահով կյանքում և, հավանաբար, ինչ-որ կերպ օգնելու ծնողներին:

Ուսանողների սոցիոլոգիական հարցման արդյունքների վերլուծությունից պարզ դարձավ, որ դեղագիտական ֆակուլտետ ընդունված ուսանողների 70-80 %-ը չեն ընտրել դեղագետի մասնագիտությունը, նրանք դիմել են ընդհանուր բժշկության կամ ատամնաբուժական ֆակուլտետներ, մրցույթը չեն հաղթահարել, երկրորդ հայտով ընդունվել են դեղագիտության ֆակուլտետ՝ առաջին կուրսն ավարտելուց հետո համապատասխան ֆակուլտետ տեղափոխվելու ակնկալիքով: Ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ իսկապես դեղագիտական ֆակուլտետի ուսանողների 70 տոկոսից ավելին առաջին կուրսը վերջացնելուց հետո տեղափոխվել են համապատասխան ֆակուլտետներ: Դեղագիտական ֆակուլտետում մնացել են ուսանողների 30 տոկոսը:

Աղյուսակ

Միջին ռեսուրսային ծախսերի մասնագիտությունը

№	Մասնագիտության ընտրության շարժառիթը	Այո (%)	Ոչ (%)	Չգիտեմ
1.	Ընտրել եմ բժշկի մասնագիտությունը, բայց մրցույթը չեմ հաղթահարել, երկրորդ հայտով ընդունվել եմ դեղագիտական ֆակուլտետ	70	30	
2.	Ընտրել եմ դեղագործի մասնագիտությունը	30	60	10
3.	Կատարել եմ ծնողների ցանկությունը	40	50	10
4.	Հետևել եմ ընկերոջս խորհրդին	15	55	30
5.	Պատահական ընտրություն եմ կատարել	5	90	5



Նկ. 1. ԵՊԲՀ դեղագիտական ֆակուլտետի առաջին և երկրորդ կուրսերի ուսանողների հարցման արդյունքները

Պարզվեց, որ մնացած 30%-ը ընդունվել է դեղագիտական ֆակուլտետ, բայց կյանքի նախագիծ չունի, չգիտի՝ ինչ է անելու «Դեղագետի» դիպլոմն ստանալուց հետո: Այդ պատասխանն անհանգստացնող էր, և մենք որոշեցինք ուսումնասիրել աշխատանքային շուկան: Պարզվեց, որ Հայաստանի Հանրապետությունում առկա են բազմաթիվ աշխատատեղեր:

Դեղագիտության ոլորտի մասնագետները կարող են աշխատել ստորև բերված աշխատավայրերում.

1. դեղերի արտադրությունում,
2. դեղերի գործարանների որակի հսկման անալիտիկ լաբորատորիաներում,
3. կոմերցիոն լաբորատորիաներում,
4. «ԴԵՂԵՐԻ ԵՎ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐԻ ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ»-ի լաբորատորիայում,
5. «ԴԵՂԵՐԻ ԵՎ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐԻ ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ»-ի գրանցման բաժնում,
6. դեղագործական կազմակերպությունների ներկայացուցչություններում,
7. պայմանագրային հետազոտական կազմակերպությունների (CRO, Contract Research Organization) հետևյալ բաժիններում.
 - *դեղերի գրանցման բաժին (գրանցումը հիմնականում իրականացվում է ԱՄՆ-ի և Եվրամիության համապատասխան վերահսկողական մարմիններում),*
 - *կլինիկական հետազոտությունների բաժին,*
 - *կլինիկական հետազոտությունների տվյալների վերլուծության բաժին,*
 - *դեղագործության (դեղերի հետգրանցումային անվտանգության հսկողության) բաժին,*
8. գիտահետազոտական լաբորատորիաներ,
9. նոր դեղերի հայտնաբերմանն ուղղված հետազոտություններ իրականացնող կազմակերպություններում՝ գույակցված ծրագրավորման և տվյալագիտության հետ,
10. դեղատներում,
11. դեղատնային ցանցերում,
12. դեղերի ներմուծում իրականացնող կազմակերպություններում,
13. մատակարարման բաժնում՝ դեղերի պահեստներում:

Դեղագիտական ֆակուլտետի առաջին և երկրորդ կուրսի ուսանողներին աշխատատեղերի ցուցակը ներկայացնելիս պարզվեց, որ ուսանողները տեղյակ էին միայն դեղատնային աշխատանքից: Հասկանալի է, որ դպրոցն ավարտող երիտասարդները և նրանց ծնողները հիմնականում տեղեկացված չեն, և հանրայնացման անհրաժեշտություն կա:

Հարցեր թեմայի վերաբերյալ

Ի՞նչ աշխատանք կարող է ստանալ երիտասարդը դեղագործական ֆակուլտետն ավարտելուց հետո:

Շրջանավարտները կարող են աշխատել որպես դեղագործ և քիմիկոս: Նրանք պահանջարկ ունեն նաև բժշկական դեղամիջոցներ արտադրող ընկերությունների բոլոր պաշտոնների համար: Պահանջվում են դեղագործներ դեղերի արտադրության լաբորատորիաներում, որակի բաժնում, մարքեթինգի բաժնում՝ ընկերության արտադրանքը գովազդելու համար:

Որտե՞ղ կարող եք աշխատանքի ընդունվել դեղագործի կրթությամբ:

Դեղագործի կոչումով դուք կարող եք որոշել ձեր ապագա գործունեությունը բազմաթիվ ոլորտներում՝ դեղագործական ընկերությունում, բժշկական լաբորատորիայում, գիտական հետազոտությունների ոլորտում: Բայց ամենահայտնի ուղղությունը դեղատներն են, որտեղ տարիներ շարունակ լավ մասնագետների պակաս կա:

Աշխատել դեղատանը: Շատ բան կախված է դեղագործից, ով ամեն օր հանդիպում է հիվանդներին դեղատանը և շփվում նրանց հետ: Պարզ առաջադրանքները, որոնք պահանջում են միայն անհրաժեշտ դեղամիջոցի տրամադրում, հազվադեպ են: Ամենից հաճախ դեղատան այցելուները որակյալ խորհրդատվության, առաջարկությունների, բժշկի դեղատոմսերի հարցում օգնության և պարզապես մարդկային վերաբերմունքի կարիք ունեն: Դեղագործը պետք է պատրաստ լինի լուծելու ցանկացած խնդիր, որքան էլ այն դժվար լինի՝ միաժամանակ մնալով քաղաքավարի և բարյացակամ:

Զարմանալի չէ, որ դեղագործի մասնագիտությունը համարվում է ոչ միայն պատվաբեր, այլև շատ դժվար: Երկարատև (և երբեմն գիշերային) հերթափոխերը, «դժվար» հաճախորդները և ուշադրություն պահանջող բարդ առաջադրանքների մի ամբողջ շարք դեղագործներից պահանջում են լինել ճկուն, սթրեսակայուն և էմոցիոնալ կայուն: Ի վերջո, մարդկանց կյանքն ու առողջությունը հաճախ կախված են նրանց որոշումներից:

Կարո՞ղ է բժշկական կրթություն ունեցող մասնագետը դեղագործ աշխատել:

Ո՛չ: Ատամնաբույժը չի կարող դեղագործ աշխատել:

Ի՞նչ անել

Այսօր քիմիայով հետաքրքրվող դպրոցականները շատ քիչ են: Տասնմեկերորդ դասարանցիների մոտ 10–12 %-ը հանձնում է միասնական պետական քննություն քիմիայից (նրանք հիմնականում այն շրջանավարտներն են, ովքեր նպատակ ունեն ընդունվելու բժշկական բուհեր), [3]: Սա նշանակում է, որ անհրաժեշտ է ունենալ երկու տեսակի դասագրքեր՝ մեկը դպրոցականների 90%-ի համար, իսկ մյուսը՝ առարկայի խոր ուսումնասիրության համար:

Առաջնահերթ խնդիրներից է տարբեր մակարդակներում կրթական ծրագրերի թարմացումը՝ ուսուցման տարբեր մեթոդաբանությունների կիրառմամբ: Կարևոր խնդիրներն են՝ հիմնական նվազագույնի բովանդակության ընտրությունը, դպրոցական քիմիայի և քիմիայի այն դասընթացի փոխհարաբերությունը, որն անհրաժեշտ է պրոֆիլային կենսաբժշկական ուղղվածությանը:

Անհրաժեշտ է բարեփոխել դասավանդման կատեգորիաները, սկզբունքներն ու օրինաչափությունները. սովորողների մեջ ձևավորել որոշակի աշխարհայացք, ստեղծել մանկավարժական նոր տեխնոլոգիաներ, որոնք թույլ կտան ուսուցումն անցկացնել միջազգային կրթական տարածքի մակարդակով: Ուստի «**դպրոց-համալսարան**» համալիր ստեղծելու գաղափարը պետք է կյանքի կոչվի՝ միջնակարգ դպրոցներում բացելով մասնագիտացված բժշկական դասարաններ: Այս մասնագիտացված դասարանների առաջնահերթ խնդիրը պետք է լինի առարկայի խոր և համապարփակ ուսումնասիրությունը՝ աշակերտներին նախապատրաստելու համար ոչ միայն քիմիայի ավարտական քննությունը հաջողությամբ հանձնելուն, այլ նաև ընդլայնելու այն գիտելիքները, որոնք կօգնեն նրանց համալսարանում [5]:

Երևանի Մ. Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարան
E-mail: Lidasakyan7@gmail.com

Լ.Ա. Սահակյան, Հ.Հ. Խաչատրյան, Խ.Ռ. Ավետիսյան

**Մասնագիտական կրթության հիմնախնդիրները՝ որպես
ճանաչողության ժամանակակից տեսության ճգնաժամի
արտացոլում**

Վերջին տարիներին կրթության արդիականացման խնդիրը գրավում է ավելի մեծ ուշադրություն, որի հիմնական ուղղությունը կրթության բովանդակության և տեխնոլոգիաների կատարելագործումն է: Առաջնային խնդիրներից մեկը տարբեր մակարդակներում կրթական ծրագրերի նորացումն է՝ դասավանդման բազմազան մեթոդաբանությունների ներդրմամբ:

Միջազգային կրթական ոլորտում շարունակվում է գիտամանկավարժական գաղափարների և կրթադաստիարակչական ռազմավարությունների մշտական որոնումը, ինչը պահանջում է վերափոխել դասավանդման առկա կատեգորիաները, սկզբունքներն ու մոդելները, ուսանողների մոտ ձևավորել ամբողջական աշխարհայացք և ստեղծել

նոր մանկավարժական տեխնոլոգիաներ, որոնք կհամապատասխանեն միջազգային կրթական ստանդարտներին:

Այս խնդիրների լուծման նպատակով առաջարկվում է ստեղծել «դպրոց-համալսարան» համալիր՝ հանրակրթական դպրոցներում մասնագիտացված բժշկական դասարանների բացմամբ: Այս դասարանների հիմնական խնդիրն առարկաների, մասնավորապես քիմիայի, խորացված և բազմակողմանի ուսումնասիրությունն է՝ նպատակ ունենալով նախապատրաստել շրջանավարտներին ոչ միայն ավարտական քննությունների հաջող հանձնմանը, այլև բարձրագույն կրթական ծրագրի արդյունավետ յուրացմանը:

Այս գործընթացում կարևոր խնդիրներից են ուսումնական բազային նվազագույնի բովանդակության սահմանումը և կրթական նպատակների շարունակականության ապահովումը կրթության բոլոր փուլերում:

Л.А. Саакян, Г.Г. Хачатрян, Х.Р. Аветисян

Проблемы профессионального образования как результат кризиса современной теории познания

В последние годы большое внимание уделяется проблеме модернизации образования, основным направлением которой явится совершенствование содержания и технологий обучения. Среди приоритетных задач – обновление образовательных программ разного уровня с использованием различных методик обучения.

В международном образовательном пространстве невозможно прекратить поиск научно-педагогических идей и образовательных стратегий, поэтому необходимо реформировать категории, принципы и закономерности в обучении, формировать у учащихся определенное мировоззрение, создавать новые педагогические технологии, которые позволят вести обучение на уровне международного образовательного пространства.

Поэтому возникла идея создания комплекса «школа–университет» с открытием специализированных медицинских классов в средних учебных заведениях. Первостепенной задачей создания данных специализированных классов является углубленное и всестороннее изучение предмета с целью подготовки выпускников этих классов не только к успешной сдаче итогового экзамена по химии, но и к формированию знаний, которые пригодятся им в вузе. Важными вопросами являются: проблема отбора содержания базового минимума, взаимосвязь школьной химии и химии, имеющей профильную медико-биологическую направленность.

L.A. Saakyan, G.G. Khachatryan, Kh.R. Avetisyan

Problems of Professional Education as a Result of the Crisis of Modern Theory of Knowledge

Annotation. In recent years, much attention has been paid to the problem of modernization of education, where the main direction is the improvement of the content and technology of education. Among the priority tasks is the renewal of educational programs at different levels using different methods of teaching.

In the international educational space it is impossible to stop searching for scientific and pedagogical ideas and educational and strategies, therefore, it is necessary to reform the categories, principles and patterns in teaching; to form a certain worldview in students; to create new pedagogical technologies that will allow to conduct training at the level of the international educational space. Therefore, an idea of creating a “school-university” complex, with opening specialized medical classes in secondary schools arose. The primary objective of creating these specialized classes is in-depth and comprehensive study of the subject in order to prepare graduates of these classes not only for passing the final examination in chemistry, but also for developing knowledge that will help them at the university. Important issues are: the problem of selecting the content of the basic minimum, the relationship between school chemistry and chemistry with a special medical and biological focus.

Գրականություն

1. *Амбарова П.А., Зборовский Г.Е.* Что ждет студентов после... Мониторинг общественного мнения: экономические и социальные перемены. 2022, № 3, с. 67–91. <https://doi.org/10.14515/monitoring.2022.3.2142>.
2. *Давыдов В.В.* Теория развивающего обучения. М.: ИНТОР, 1996, 542 с.
3. *Лисичкин Г.В.* Кризис школьной химии и возможный путь его преодоления. Вестник МГУ, Сер.20. Педагогическое образование, 2017, № 4, с. 62–70.
4. *Саакян Л.А.* Современное состояние химического образования в Республике Армения. Современные тенденции развития химического образования от школы к вузу, Душамбе-Москва, 2006, с. 16–22.
5. *Хофман Р.* Особый химический взгляд. Химия и жизнь, 2011, № 9, с. 15–18.
6. *Яровая М.А., Королёва И.П.* Специфика преподавания химии студентам медицинского вуза в рамках нового образовательного стандарта. Международный журнал экспериментального образования. 2012, № 4–2, с. 292–294.